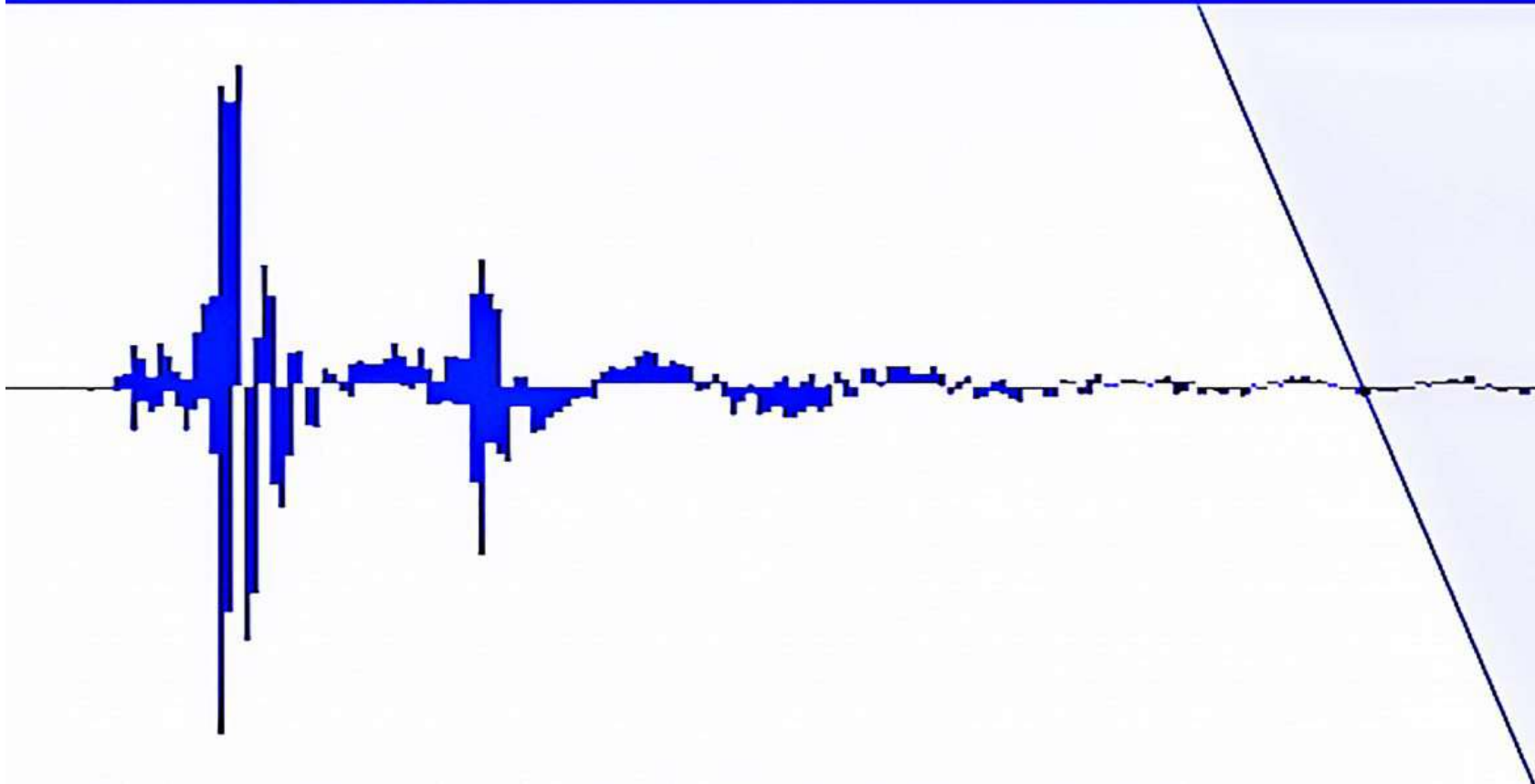

KAJ DELAJO UMETNIKI, KO NE MOREJO DELATI?

IVANA MARIČIČ / 03/12/2020

New Recording 54 ○

Tomaž Grom, kontrabasist in umetniški direktor **Zavoda Sploh**, se je že v času pred epidemijo spraševal o delu. O delu brezposelnih, prekarnih, deloholičnih in izgorelih delavcih in delavkah, umetnikih in umetnicah. Le kaj počnejo, da preživijo? Razmišljal je, ali bi lahko brezposelne ne-umetnike, ki brezupno čakajo na borzi, vključil v umetniški projekt. Kakšen bo izdelek? S temi vprašanji se je že januarja začela tretja sezona uprizoritvenega cikla **ŠIFT**, ki ga je Grom posvetil prav problematizaciji dela. ŠIFT ni navaden umetniški projekt. Od ostalih ga razlikuje še posebej tankočutno resoniranje z različnimi družbenimi problemi in neslišanimi skupinami. Sodelujoči umetniki in umetnice se ne postavljajo v pozicijo vsevednosti, pač pa prisluhnejo potrebam občinstva. Pred dvema letoma, ko je fokus ŠIFT-a bilo zdravstvo, so peli, igrali in plesali z varovanci Socialno varstvenega zavoda Hrastovec, ustanovo za oskrbo duševno prizadetih, duševno obolelih in zasvojenih oseb. Isto so naredili v Zavodu Pelikan – Karitas s terapevtsko skupnostjo za zasvojene s pridruženimi težavami v duševnem zdravju in v Domu starejših v Rakičanu. Lani se je ŠIFT posvečal vprašanju znanja, januarja letos pa je koncertno občinstvo Španskih borcev jokalo ob izpovedih delovnih izkušenj in projekciji finančnih bilanc kolegov glasbenikov.

111 različnih prdcev

Na današnji Veseli dan kulture je Grom nekje na Metelkovi postavil zanimivo dvourno zvočno instalacijo. Sto petdesetim umetnikom in umetnicam je ponudil plačano sodelovanje v zameno za posnetek njihovega prdca. Odzvalo se je sto enajst oseb. S tem dejanjem so si sodelujoči zastavili številna vprašanja in izrazili nemalo pomislekov: gre za terenski posnetek ali avtorsko delo, kako ujeti in na posnetku zajeti nekaj tako mimobežnega, kot je prdec, ali gre za nek čisto posebni glas, kako se ob posnetku opredeliti do njegovega izginulega bratca, namreč vonja, ali je prdec tako intimna zadeva, da se z veseljem odpovemo avtorstvu ali je morda večji strah in sram povezan s *»samodejnostjo, notranjostjo, nezavednim prdca kakor z njegovo obvladljivo stranjo,«* kot se je izrazil eden udeležencov projekta? Zakaj nas je tako sram prdcev? Kaj prdec, konec koncev, pove o naši kulturi? in tako dalje.

»Zagotovljena je svoboda dela. Vsakdo prosto izbira zaposlitev. Vsakomur je pod enakimi pogoji dostopno vsako delovno mesto. Prisilno delo je prepovedano,« pravi 49. člen ustave RS, ki je tudi ena izhodiščnih točk letošnjega ŠIFT-a. Odgovor na vprašanje, kako je možno, da je edino, kar nam ostane, medtem ko svobodno delamo in prosto izbiramo zaposlitev, snemati najbolj intimne telesne zvoke in jih prodajati za denar, poda eden od sodelujočih ustvarjalcev: *»med korono je bilo tako težko, da sem se preživljal tako, da sem celo svoje prdce prodajal«.*

Toda usmerjenost in osrediščenost v partikularnost vsakega posnetka bi bila zmotna. Prav tako ni nič novega, da se umetnost ukvarja z vprašanjem telesa in telesnosti. Ob kompoziciji prdcev se dejansko moramo vprašati o njeni zvočnosti. Ali lahko odmislimo njen zvočni material in pozorno prisluhnemo zvočnim teksturam, razvoju muzikalične misli?

Kot je zaključil eden udeležencov projekta: *»se bomo potrudili za Umetnost«!*

Članek je bil napisan za Delo, urednik pa je avtorici 3.12. sporočil, da se »žal besedilu ni uspelo uvrstiti v tisk«.